Kritiķi vērtē Nacionālā teātra izrādi *Sila ezera nolaišana*.

Eksistenciālās bailes no nezināmā izpaliek

KDi

Foto – Kristaps Kalns

Henrieta Verhoustinska

@@@

Jāņa Poruka stāsts *Druvienas Sila ezera nolaišana un svētceļojums uz Linteni* ir par cilvēka centieniem pakļaut dabu, savukārt cilvēka dabu – reliģiskai idejai. Režisors Mārcis Broks Poruka filozofisko alegoriju ievietojis mitoloģiskā purva un ezera mošķu pasaulē. Scenogrāfe Ildze Jurkovska iedzīvotājus ietērpusi skarainos, ķērpjiem līdzīgos kostīmos. Vistuvāk dabai esošais Trimza (Juris Hiršs) ir pilnībā «apaudzis ķērpjiem». Šā aktiera darbs ir viskonsekventākais: iekšēja miera pilns ir viņa sapnis par neskartu dabu, kurā cilvēks

neiejaucas ar civilizācijas brīnumiem. Kārlis Reijers Sīmaņa lomā neļauj pārliecināties, kas no pieredzētā ir sapnis, kas – īstenība, tomēr viņa mīlestībai uz Ilzes Rekneres sektantiski mīlīgo Maiju noticam. Žanram visatbilstošākā šķiet Līga Zeļģe – Brigaderes Velēnu vecīša sievišķais iemiesojums. Ivars Puga trijās svarīgās lomās brīžam šķiet apmaldījies tekstā, tomēr organiku nezaudē. Dramatizējumā ik pa laikam pazūd cēloņsakarības un montāžas vietas šķiet neloģiskas. Pilnīgā nopietnībā šausmu žanram traucē nodoties plastmasas ūdensrožu un brieža izbāzeņa rotaļlietām līdzīgais butaforiskums, kas ir īpaši uzkrītošs Aktieru zālē. Taču augstu vērtēju Kristas Erdmanes skrupulozo gaismu darbu un Dāvja Grīnhofa biedējošo mūziku, kas žanru uztur līdz beigām.

Toms Čevers

@@@

Atzinība Mārcim Brokam par Poruka stāsta aktualizēšanu. Tajā neizbēgama industriāla progresa priekšvakarā vietējie bīstas ne tikai Pestītāja, bet arī dabas spēka. Viegli izsekojams stāsta pavediens sen nav obligāts, bet šoreiz temporitma un atmosfēras patvaļīgās svārstības rada stipri fragmentētu iespaidu. Arī dabai nav jābūt uz skatuves, lai par to runātu. Ildzes Jurkovskas eklektiskajā telpā ir tik daudz imitācijas (plīša rotaļlietas, spēļu traktori un plastmasas ūdensaugi), ka ideja par ilgtspēju pārtop ironijā, kuras objektu ir grūti identificēt. Varbūt tā ir konceptuāla izvairīšanās no nepieradinātas dzīvības, jo nepastarpināta saskare ar to tehnoloģiju traumētajam indivīdam ir kļuvusi bīstama? Tikmēr par dabas līdzsvarojošo klātbūtni atgādina Dāvja Grīnhofa stilizētas tautasdziesmas motīvs. Visai samocītajā mēģinājumā apspēlēt reliģijas un apkārtējās vides ietekmi uz cilvēku topošie aktieri Ilze Reknere un Bruno Bitenieks pilnvērtīgi iekļaujas starp pieredzējušajiem kolēģiem. Viņu vidū piesaista Ivara Pugas dzīvesgudrais lauku vīrs, kurš domā vairāk nekā pasaka. Solītās eksistenciālās bailes no nezināmā izpaliek. Tikmēr paša režisora teiktais par to, kā noticēt tam, ko neredzi, ja vairs nevar ticēt pat tam, ko redzi, ir precīzi formulēta šodienas greizās realitātes izjūta.

Atis Rozentāls

@@

Jaunajam režisoram Mārcim Brokam ir interesantas idejas, taču pietrūkst prasmes tās īstenot estētiski un idejiski konsekventā formā. Jāņa Poruka stāsts dod pamatu gan ekoloģisku problēmu risināšanai, gan pārdomām par reliģijas lomu cilvēka dzīvē un ietekmi uz savstarpējām attiecībām, taču veids, kādā par to runā izrāde *Sila ezera nolaišana*, ir visai haotisks. Ildzes Jurkovskas piedāvātais vizuālais tēls Aktieru zāles tuvplānā ir nomācoši butaforisks, savukārt dažiem aktieriem (piemēram, Līgai Zeļģei) dotie uzdevumi mudina jautāt, cik nopietni pats režisors izturas pret to, ko vēlas pavēstīt. Patīkami redzēt topošo aktrisi Ilzi Rekneri pilnīgi atšķirīgā lomā nekā līdzšinējos studiju darbos, kuros tika akcentēta jaunās mākslinieces prasme radīt tumšus raksturus. Kārlis Reijers un Bruno Bitenieks ieinteresēti atklāj jaunu cilvēku attiecības ar pasauli. Pārējie aktieri ar dažādu atdevības pakāpi dara, kas ir jādara, un šķietami pārmest viņiem neko nevar. Atmosfēra uzšķiļas, kad ieskanas Dāvja Grīnhofa dziesmas, neizbēgami kā tēls uz skatītāja maņām iedarbojas mākslīgo melno smilšu kaudze. Taču ir jāatzīst, ka konflikts starp pirmatnējo dabas pasauli un uzbrūkošo civilizāciju, tāpat kā miesiskās un garīgās mīlestības pretnostatījums, izrādē pārliecinoši atrisināts nav.